

„S ki boldogabb Vitéznél?”

Csokonai Vitéz Mihály: A boldogság,
Szerелеmdal a csikóbőrös kulacshoz és
átírásaik

A boldogság

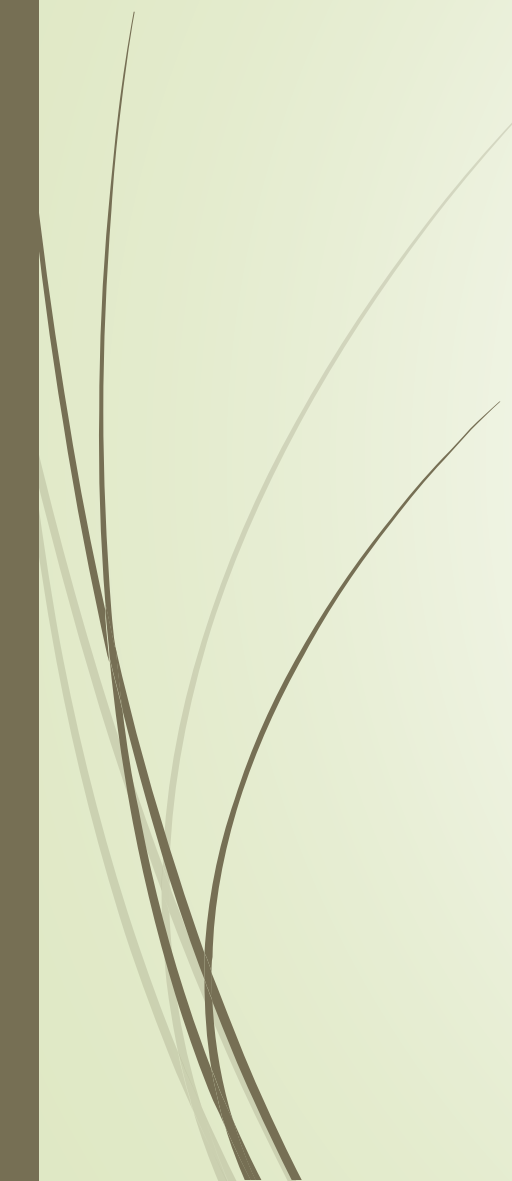
Anakreóni kellékek

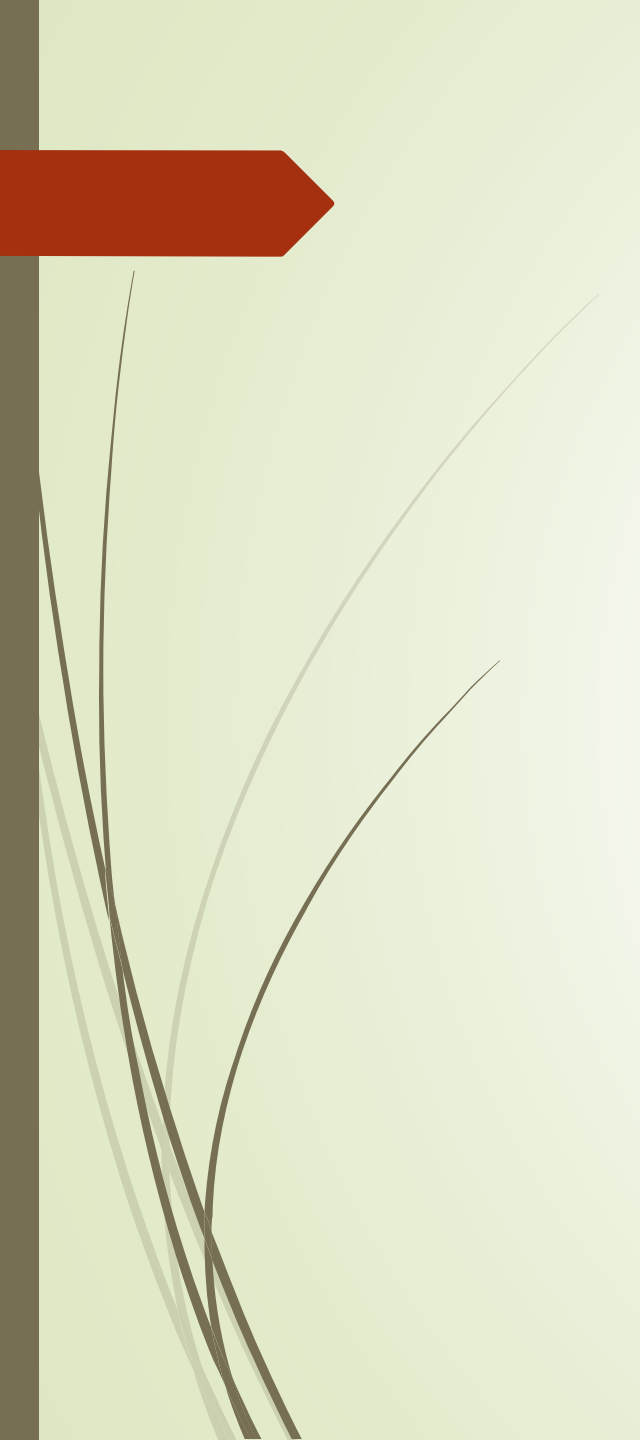
- ▶ Anakreón – ókori görög szerző; a vidámságot, az életörömet, az élet élvezetét hirdette verseiben.
- ▶ Kellékei: evés, ivás, bor, vidámság, szerelem.
- ▶ Csokonai Anakreón modorában ír verseket – anakreóni dalok.
- ▶ Jól illeszkednek a rokokó örömkultuszához. (Rokokó jegyek: a földi élet örömeit tükrözi; fő téma a viszonzott szerelem; finom erotika; kecsesség, báj, játékosság, miniatűr forma, virágmotívumok.)
- ▶ Versforma: anakreóni sor – jambusi sorfaj $U - U - U - \underline{U}$
3 jambus+egy hosszú vagy rövid szótag

A boldogság

Most jázminos lugasban,
E nyári hűvös estvén,
Lillámmal ülök együtt:
Lillám velem danolgat
És csókolódva tréfál,
Míg barna szép hajával
Zefir susogva játszik.
Itt egy üveg borocskát
A zöld gyepágyra tettem
És gyenge rózsaszállal
Száját be is csináltam,
Amott Anakreonnak
Kellő danái vannak
Kaskámba friss eperrel.

Egy öszveséggel így sok
Gyönyörút, becsest ki látott?
S ki boldogabb Vitéznél?

-
-
- Anakreóni kellékek jelenléte
 - Mind az öt érzékszerv öröme
 - Két szerkezeti egység: 1. leíró rész (14 sor) 2. tanulság (3 sor)
 - Most – időhatározó-szó nyitja meg a verset - a boldogság pillanatát ragadja meg: középpontban Lilla.
 - Itt – határozószói névmás - a boldogság környezetét leíró részt vezeti be.
 - Tanulság: Költői kérdés a végén - Hiszünk-e a beszélőnek? Írói póz?

Most jázminos lugasban,
E nyári hűvös estvén,
Lillámmal ülök együtt:
Lillám velem danolgat
És csókolódva tréfál,
Míg barna szép hajával
Zefir susogva játszik.

Itt egy üveg borocskát
A zöld gyepágyra tettem
És gyenge rózsaszállal
Száját be is csináltam,
Amott Anakreonnak
Kellő danái vannak
Kaskámba friss eperrel.

Egy öszveséggel így sok
Gyönyörűt, becsest ki látott?
S ki boldogabb Vitéznél?

➤ **Varró Dániel: Boldogság**

- A tévéhez leültünk megnézni azt a filmet, miről a műsorújság megírta, hogy nagyon sok vér fog majd folyni benne, és ennek mind a ketten örültünk, mert szeretjük a filmeket, amikben nagyon sok vér folyik. Te két fázós lábad akkor pólóm alá bedugtad, kis talpad ráhelyezted kövér, meleg hasamra, úgy néztük ezt a filmet, pisztáciát is ettünk. De gyorsan elfogyott, és félóra múlva kábé szép, szőkített fejecskéd a mellkasomra tetted, én kissé hátradőltem, a vállad átkaroltam, és elnyomott az álom.

- Most arra ébrednek fel, hogy vége már a filmnek, a farpofák sajognak, jól elzsibbadt a lábam, és el van gémberevedve a vállam is rohadtul, fejem nem dönthetem meg, nincsen mögöttem támasz, valami ócska pornót sugároz a csatorna, éjfél is régen elmúlt. A távirányítóért nyúlnék, de el nem érem, van egy pohárnyi kólám, miből kiment a szénsav, de azt sem érem el, mert te rajtam fekszel éppen, szemed becsukva tartod, a szád kinyitva félig, meleg fuvallatocskák szállnak nyakamra onnét.

Kívánhatnék-e többet?

-
- Átírás – parafrázis; Az intertextualitás egyik fajtája; A mű átírása a tartalom nagyjából megtartásával.
 - Egyezések és különbségek Csokonai és Varró verse között
 - Anakreóni kellékek: a kedves társasága, szórakozás (tévé, film), ital (kóla), étel (pisztácia)
 - Idill
 - Varrónál: idill+ az idill szertefoszlása
 - Most- időhatározó-szó után – az idill utáni állapot
 - Ez is része a boldogságnak?
 - Zefír – meleg fuvallatocska
 - Jambikus sorok
 - Kint – Bent (21. századi ember)

Szerelemdal a csikóbőrös kulacshoz

- Drága kincsem, galambocskám,
Csikóbőrös kulacsocskám!
Érted halok, érted élek,
Száz leányért nem cseréllek.
- Megvidító orcácskádat,
Csókra termett kerek szádat
Ha a számhoz szoríthatom,
Zsuzsiét nem csókolgatom.
- Óh, hogy kótog a kebeled,
Melyben szívemet viseled!
Óh, milyen szép az ajakad
S arany láncra méltó nyakad!
- Karcsú derekadon a váll
Halháj nélkül is szépen áll;
Nem úgy ám, mint a Mancié,
Vagy a majd megmondám kié.

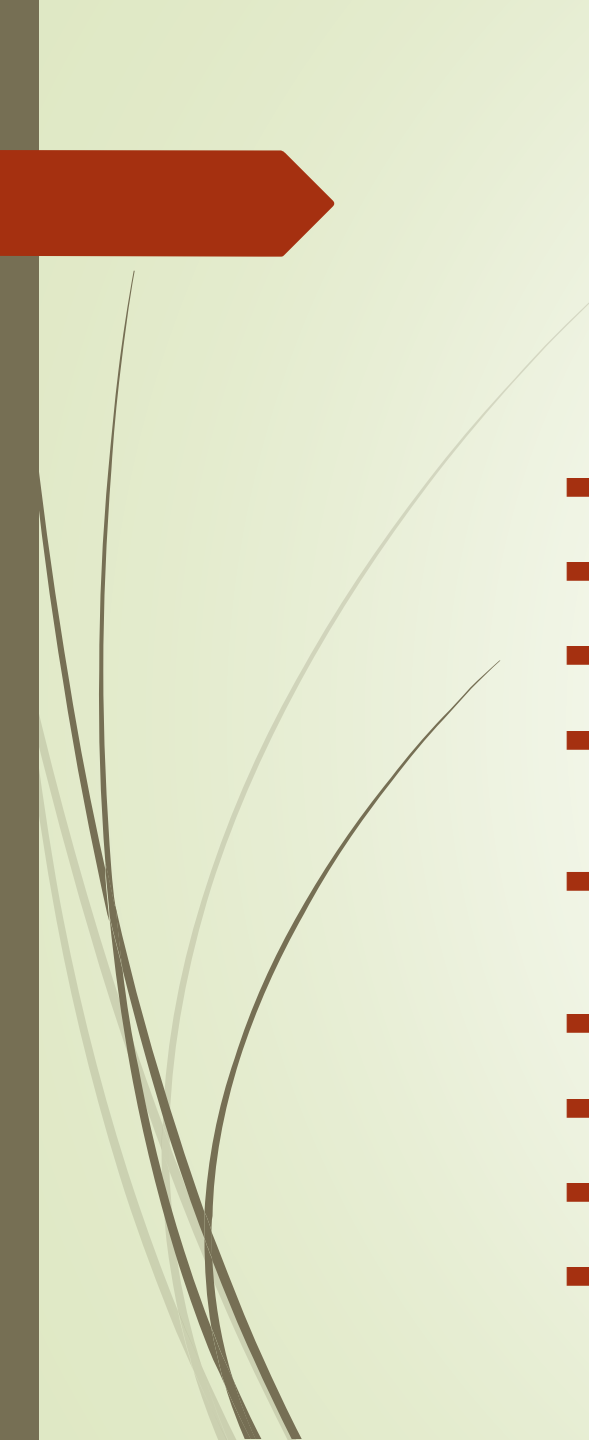
Szép a hajad szép szála is,
Ha kis csikó hordozta is,
Nem akasztott ember haja,
Mint a Trézi rőt vuklija.

- Édes a te danolásod,
Jérce-forma kotyogásod:
Kittykottyd innepi ének
Bús szívemnek, szegénykének.
- Ha bánatim közlöm véled,
Egy szódra lelkem megéled;
Ha jókedvem csucsorodik,
Általad megszorodik.
- Mikor hideg szelek vagynak,
Elveszed mérgét a fagynak;
És mikor a hév nyár lankaszt,
Nékem te megfrissíted azt.

-
- Óh, ha szívünk szerelmének
Kis zálogi születnének
S ott ülnének hosszú sorral
A kuckóban, tele borral!
 - Bárcsak a feleségemmel
Téged cserélhetnék fel,
Hogy fiaikat, leányokat
Szűlnél, apró kulacsokat:
 - Zsanám meg kulacská válna,
Borral mindég színig állna.
Az ő bőre úgyis csikó,
Beléférne négy-öt akó.
 - De jaj, engem ide-tova
Elvisz a Szent Mihály lova,
Szerelmed megemészt végre,
És te maradsz özvegységre.
 - Keserves sors! adjatok bort!
Lakjuk el előre a tort;
Ami menne más kutyába,
Jobb, megy a magunk torkába.

- Akadtam még egy bankóra,
Kit szántam szemborítóra:
De vakságtól ki már nem fél,
Minek annak a szemfedél?
- Kincsem, violám, rubintom!
Itt az utolsó forintom:
Érted adom ezt is, tubám!
Csak szádhoz érhessen a szám.
- Óh, csókollak, óh, öllelek!
Míg moccanok, míg lehellek:
Tested tegyék holttestemhez
És ezt az írást fejemhez:
- "Útas, köszönj rám egy pint bort:
Itt látsz nyúgodni egy jámbort,
Kedves élete-párjával,
Csikóbőrös kulacskával!,"
- 1802

-
- Életében legnépszerűbb verse.
 - Szerepvers, bordal – a lírai én egy kissé kapatos férfi szerepéből szólal meg.
 - A mű alapötlete a csikóbőrös kulacs azonosítása a szerelmes társsal.
 - Szembe is állítja a kulacs értékeit az asszonyéval (asszonycsúfolókban találkozunk hasonlóval – népköltészet).
 - A kulacs mindenek felett álló érték, a leghűségesebb társ; a boldogság (pót)forrása.
 - Önirónia- magány
 - Szerkezete: 3 pillérversszak (1., 10, 19.) egy-egy szerelmi vallomást tartalmaz.
 - 1. versszak – a bordal kommunikációs helyzetét teremti meg.
 - Utolsó –tréfás, önironikus sírfelirat

-
- 1-10. versszak leíró jellegű, az udvarló költészet hagyományait követve végigpásztázza a kulacs egyes részeit (a női testrészeknek megfelelően)
 - Orcácskádát, kerek szádat, kebeled, ajakad, nyakad, hajad....
 - Rokokósan miniatűr képekkel teszi mindezt.
 - A finom erotika dévaj fantáziálássá erősödik „Szülnél apró kulacsokat”.

 - Népies jegyek:
 - A magyar népdal jellemző ritmusát követi a vers (felező nyolcas).
 - Népies nyelvhasználat (nem kizárólagos): Megszólítások: „Kincsem, violám, rubintom!”, Névhasználat: Mancsi, Trézi; népies vagy régies kifejezések: orca, kótog, csucsorodik, kotyogásod.
 - A vers az asszonycsúfoló műfajával is érintkezik; a humoros sírfeliratokkal, nevető fejfákkal is.

Átírások/ parafrázisok

- ▶ Drága kincsem, galambocskám,
Csikóbőrös kulacsocskám!
Érted halok, érted élek,
Száz leányért nem cseréllek.
- ▶ Megvidító orcácskádat,
Csókra termett kerek szádat
Ha a számhoz szoríthatom,
Zsuzsiét nem csókolgatom.
- ▶ Óh, hogy kótog a kebeled,
Melyben szívemet viseled!
Óh, milyen szép az ajakad
S arany láncra méltó nyakad!
- ▶ Karcsú derekadon a váll
Halháj nélkül is szépen áll;
Nem úgy ám, mint a Mancié,
Vagy a majd megmondám kié

VÖRÖS ISTVÁN

Szerелеmdal a bőröléses kocsihoz

Drága kincsem, egy tonnácskám,
bőröléses gurulócskám,
benned ülök, fékre lépek,
száz leányra innen nézek.

Megvadító pedálodat,
tövig nyomom, bár nem szabad
ilyen gyorsan menni, mint most.
Lefékezek, ne sikoltozz!

Ó, de csendes a kereked,
rugózásod tökéletes!
Nyitva fönt a tetőablak,
hogy az égre kiláthassak!

Fújja hajam a léghuzat,
most ütöttünk el egy nyulat.
Nem akasztott ember jaja,
nyúlfül pottyán a kocsiba.

► Lackfi János: SZERELEMDAL NYELVEMHEZ
(Csokonai Vitéz Mihály stílusában)

Drága kincsem, édes nyelvem,
Míg számban vagy s le nem nyeltem,
Ciceréllek-bizeréllek,
Vesszek meg, ha vesztenélek!

Kotyogsz lötybörgő palackban,
Mely ingem s bordám alatt van,
Csucsujgatlak, csókolgatlak,
Kicsumázlak, csontozgatlak.

Abajgatlak, tutujgatlak,
Strázsállak kalitban rabnak.
Libbentlek égre szabadnak,
Visszavárlak, tárva ablak.

Füzetekbe méterhosszan,
Versusokra szaggatottan
Jegyezgetem szép zenédet,
Vaj mit magam szépnek vélek.

Faragok bölcsőt belőled,
Fakanalat lé-merőnek,
Hasogatlak koporsónak –
Léten túlra komor csónak...

Bármit tűzzé nemesítesz,
Mint napfény, elevenítgetsz.
Pisla színt harsányra szítasz,
Porba dicsfényt kanyarítasz.

Ha szomorgok, felderítesz,
Melengetsz belül, szelíd szesz!
Hidegben ha mondom: kályha,
Zizzen bennem már a lángja.

Klastromomban vagy apáca,
Hurim vagy, rejt hárem rácsa.
Ledér nőcském, feleségem,
Kibe töröm belevéstem.

Cicomával ruháztalak,
Hogy abból majd kihántsalak,
Tested firkáltam, karmoltam
Kívántalak élve-holtan.

-
- ▶ Asszonyforma gömbölyűség,
Csakhogy benned több a hűség,
Száz baráttal ha megosztlak,
Mégsem is nevezlek rossznak.

Megmaradsz egyetlen egynek,
Nászunk gyümölcs születnek,
Apró-cseprő költeményké,
Kis leánykák, csöpp legényké.

És ha engemet maholnap
Ravatalra felpakolnak,
Bárha vélem eltemetnek,
Ki-voltomat tovább zenged.

Mint a sírhanton a virág,
Mely alatt a holttestbe rág,
Vérpirossát ott meríti,
Napvilágra kiteríti,

Te is hirdetsz engem váltig,
Tucat évig vagy többszázig,
Gyermekimnek gyermekében
Kézről kézre megyen éltem.

Tudd meg, vándor, épp e versben,
Elholt magam megüzentem,
Így ma holtat élő nyelvek
Elhíttetnek elevennek.

■ Készíts átírást te magad is!

-
-
- Felhasznált irodalom:
 - Pethőné Nagy Csilla: *Irodalom 10.*, Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó, Bp., 2013
 - OFI – *Irodalom 10.*, Eszterházy Károly Egyetem, Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, 2016
 - Dr. Mohácsy Károly: *Irodalom II.*, Korona Nova Kiadó, Bp., 1997.
 - Lackfi János - Vörös István: *Szilágyi Örsébet e-mailjét megírta*, Helikon, 2017
 - mek.oszk.hu
 - Készítette: Radócki-Dukai Virág